

نشر طلایی

نویسنده: محمد کرام‌الدینی
 مدیر تولید و برنامه‌ریز: کاظم طلایی
 ویراستار: افسانه حجتی طباطبائی
 ویراستاران علمی: علیرضا باقری جبلی، فاطمه حسینی زوراثی
 نمایه: سارا بخشی
 تصویرگر: اکبر افشار، محمد حقانی (صفحه‌ی ۹)
 طراح گرافیک: مجید کاظمی
 عکاسان بخش ایران: حسن مقیمی، سید بابک موسوی، هاتف همایی، اصغر مبارکی، علی مهاجران، محمود شکیبیا، احد دلال علیپور، فریبرز حیدری، امید مظفری
 کاریکاتور: لاله ضیایی
 شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۲۲۹ - ۶۰ - ۷
 چاپ اول: ۱۳۹۵
 شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه
 آماده‌سازی چاپ: واژه‌پرداز اندیشه

سرشناسه: کرام‌الدینی، محمد
 عنوان و نام پدیدآور: خزندگان / محمد کرام‌الدینی؛ تصویرگر اکبر افشار؛ ویراستار افسانه حجتی طباطبائی.
 مشخصات نشر: تهران: نشر طلایی، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری: ۶۴ ص: مصور (رنگی)؛ ۲۹×۲۲ س.م.
 فروست: دانستنی‌های جانوران ایران و جهان.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۹-۶۰-۷ ریال: ۱۵۰۰۰۰
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: واژه‌نامه.
 یادداشت: نمایه .
 موضوع: خزندگان -- ایران
 شناسه افزوده: افشار، اکبر، تصویرگر
 شناسه افزوده: حجتی طباطبائی، افسانه، ویراستار
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ج۴/ک۴ QL۶۴۴/۲
 رده بندی دیویی: ۵۹۷/۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۵۶۱۵۶

۰۲۱-۶۶۴۸۳۰۶۶ شماره؛ ۰۲۱-۶۶۴۱۵۲۳۳ تلفن همراه؛ ۰۹۱۲۶۰۱۶۴۱۹

nashre.talaei@gmail.com

www.talaei.ir

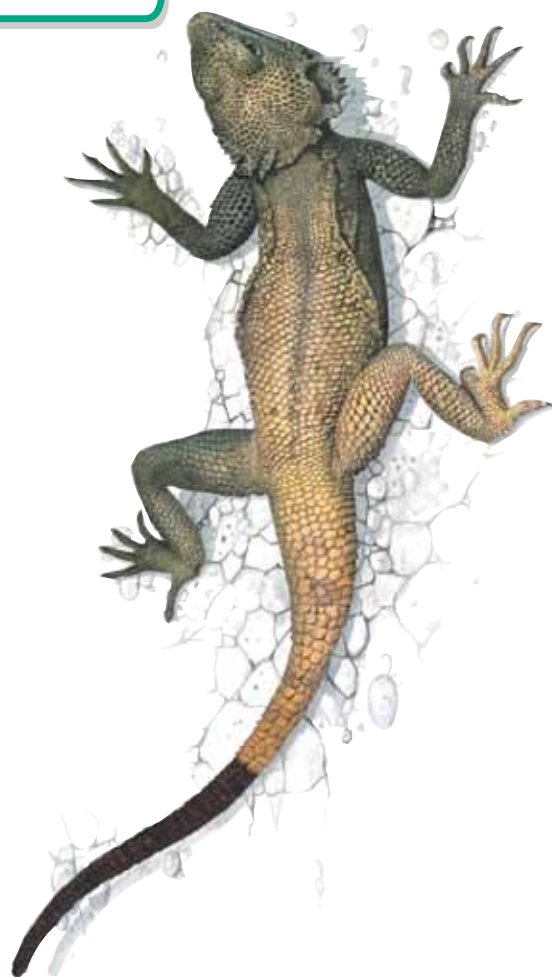
همه حقوق چاپ و نشر این کتاب، برای نشر طلایی محفوظ است.

هرگونه بهره‌برداری از این اثر، به اجازه‌ی ناشر نیاز دارد.

دانشتنی‌های جانوران ایران و جهان

خزندگان

محمد کرام‌الدینی
تصویرگر: اکبر افشار

« ... گوش دادم:
چه کسی با من حرف می‌زد؟
سوسماری لغزید»
سهراب سپهری

بسیاری از ما با شنیدن نام خزنده فوری به یاد مار می‌افتیم و می‌ترسیم. مار جانور ترسناکی است؛ چون تعدادی از مارها نیش زهرآلودی دارند. پس باید از آن‌ها بترسیم اما پادمان باشد که کشتن مارها سبب از یاد جمعیت موش‌ها می‌شود. برخی دیگر از خزندگان نه فقط ترسناک نیستند بلکه خوشایند و دوست‌داشتنی هستند. آفریدگار وظیفه‌ی نگهداری جانور آن طبیعت را به ما سپرده است. پس خزندگان را دوست بداریم.

۲۴

محیط زیست سوسمارها

۸

خزنده چیست؟

۲۶

خودبُری سوسمارها

۱۰

پیدایش خزندگان

۲۸

بُرمجه‌ها

۱۲

تغییر رنگ خزندگان

۳۰

سوسمارهای خاردم

۱۴

لاک‌پشت‌های دریازی

۳۲

اسکینک‌ها

۱۶

لاک‌پشت‌های زمینی

۳۴

لاسرتاها

۱۸

کروکودیل پوزه کوتاه تالابی - ۱

۳۶

گکوها

۲۰

کروکودیل پوزه کوتاه تالابی - ۲

۳۸

آگاماها

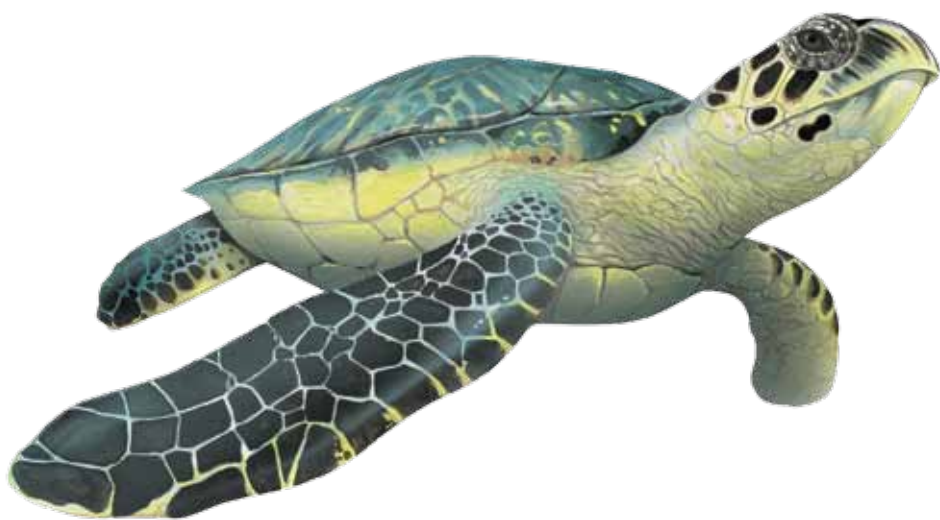
۲۲

سوسمار

فهرست

۵۶	▷ مارهای خانوادگی کُلوبریده	۴۰	▷ لوس‌مار
۵۸	▷ مارهای بوآ	۴۲	▷ مار
۶۰	▷ مارهای کرم‌شکل	۴۴	▷ رفتارشناسی مارها
۶۲	▷ نمابه	۴۶	▷ سمی یا غیرسمی
۶۴	▷ واژه‌نامه	۴۸	▷ انسان و مار
		۵۰	▷ افعی‌ها
		۵۲	▷ مارهای دریایی
		۵۴	▷ کبراها

خزنده چیست؟

سوسمارها، مارها، کروکودیل‌ها و لاک‌پشت‌ها همگی از خزندگان‌اند. این جانوران مهره‌دارند و سطح بدنشان از فلس پوشیده شده است. خزندگان نیز مانند ماهی‌ها و دوزیستان خون‌سردند و بنابراین، گرمای بدن خود را از محیط می‌گیرند. خزندگان امروزی باقی مانده‌های دایناسورها هستند.

این «لیتوسراتوپس» کوچولو خزنده‌ای یک و نیم متری بوده که ۶۵ میلیون سال پیش در جنگل‌های مرتفع و سردسیر آمریکای شمالی زندگی می‌کرده و گل‌ها و میوه‌های خوش‌رنگ و بو و شیرین را دوست داشته‌است!

سوسمارها

سوسمارها متنوع‌ترین خزندگان ایران‌اند. بیش از صد گونه سوسمار در ایران زندگی می‌کند.

لاک‌پشت‌ها

بعضی از لاک‌پشت‌ها در آب و بعضی دیگر در خشکی زندگی می‌کنند.

انواع
خزندگان
ایران

خزندگان ایران را در پنج گروه اصلی جای می‌دهند: لاک‌پشت‌ها، سوسمارها، کروکودیل‌ها، کرم سوسمارها، و مارها.

جای پای ۱۹۰ میلیون ساله

در شمال استان کرمان جای پای فسیل شده‌ی دایناسوری که حدود ۱۹۰ میلیون سال پیش از آنجا عبور کرده، یافت شده است.

خزندگان ترسناک

واژه‌ی دایناسور به معنی «خزنده‌ی ترسناک» است اما برخی از دایناسورها ترسناک نبودند بلکه جثه‌ای کوچک و معمولی داشتند. دایناسورها حدود ۲۳۰ میلیون سال پیش روی زمین پدیدار شدند و ۶۵ میلیون سال پیش از بین رفتند.

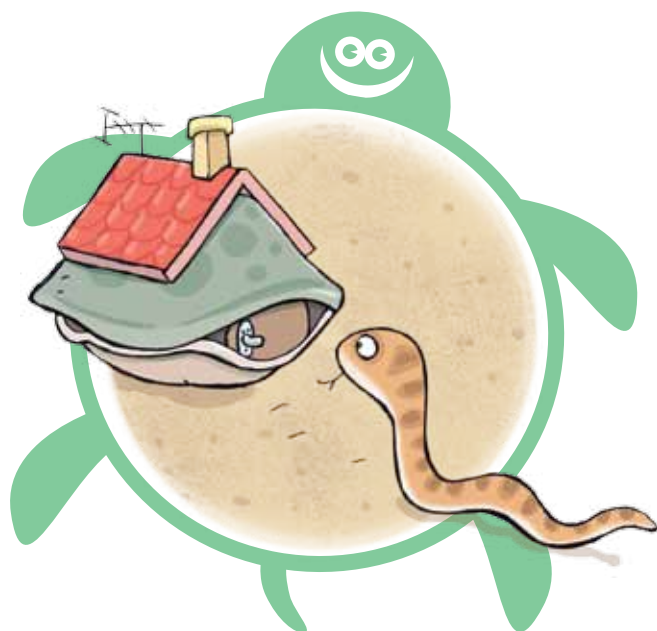
پوست کلفت‌ها

پوست بدن خزندگان نفوذناپذیر است و آب بدنشان از راه پوست تبخیر نمی‌شود. بنابراین، می‌توانند بدون ترس از خشک شدن بدن، زیر آفتاب بمانند و بدن خود را گرم کنند.

همه ریه دارند

همه‌ی خزندگان با شش تنفس می‌کنند؛ حتی مارها و لاک‌پشت‌های آبی که باید برای نفس کشیدن هر چند وقت یک بار به سطح آب بیایند.

مارها

مارهای ایران به انواعی شامل مارهای کرمی‌شکل، مارهای خاکی، مارهای بوا، مارهای کبرا، مارهای دریایی و افعی‌ها تقسیم می‌شوند.

کرم سوسمارها

کرم سوسمارها معمولاً در زیر خاک زندگی می‌کنند.

کروکودیل‌ها

کروکودیل پوزه کوتاه تنها کروکودیل ایران است و در بلوچستان زندگی می‌کند.